

MAKAS

Uğur DEMİRCAN

Mavi çinili küçük iskele binası, bitmez tükenmez mesaisiyle ardındaki dev binaya ulaştırıyordu aceleci insanları. Upuzun tren yollarıyla Anadolu'nun dört bir yanından kayıp gelmiş ve Marmara'ya 'bir kısrak başı gibi uzanmış' gar binası, heybetli ve kasvetliydi. Nice şair ve yazarları mest etmiş güneş, binlerce yıldır olduğu gibi o akşam da boğazın sularını sarı turuncu ışıklara gark ederek istirahata çekilirken, gar merdivenlerini hızlı adımlarla tırmanan bir genç vardı. En üst basamakta, büyük kapının önünde durdu. Dönüp son bir kez gün batımını izledi. Bu Şehr-i İstanbul'dan ayrılmak için, Haydarpaşa'dan daha güzel bir yer ve bundan daha uygun bir saat olamazdı.

Konya'daki üniversiteyi kazanalı iki yıl olmuştu. Alışmıştı artık tren yolculuklarına. Çok vakit alıyordu belki, hatta ara istasyonlarda rötarsız kalktığı görülmemişti ancak ucuzdu. Öğrenci milleti için 'ucuz' kelimesi, başkaları için olduğu gibi bir tercih meselesi değil hava gibi, su gibi bir şeydi. Yediyi yirmi geçe kalkacaktı Meram Ekspresi. Bir elinde sapı az evvel kopmuş valizi, diğer elinde annesinin yolda yesin diye yaptığı poğaçaların poşetiyle uçuk pembe sütunların arasından, işlemeli kemerlerin altından ilerledi. Peronlara çıkarken etrafına bakındı şöyle bir. İnsan hisleriyle dolup taşan merkezlerden biriydi yine tren garı. İnsanlar telaşlı, yorgun, sevinçli, bezgindiler. Hasretin vücut bulduğu yerlerdendi. Garlar bir başka hüznüydü gerçekten de. Otoğarlar bu kadar olmazdı. Havaalanları ise hiç...

Büfeden su ve karikatür dergisi aldı yine. Kırmızı mavi kuşaklı beyaz vagonlardan birine yöneldi. Vagonuna binmezden evvel, gözü raylara takıldı. Raylardaki çakıl taşlarının arası, mavi şişe kapaklarıyla doluydu. Göründüklerinin aksine ne kadar pisti insanlar! Bu plastik su şişelerinden ne kadar çok

satıldığını düşündü. Akli almıyordu. Dünya üzerinde aklının almadığı ne çok şey vardı.

‘Pulman’ diye bir tabiri tren dışında hiçbir yerde duymamıştı mesela; bir tarafı ikili, bir tarafı tekli koltuklardan ibaret, trenin en ucuz vagonuydu. Koltuklar genişti gerçi otobüse kıyasla, rahattı. Kalkıp gezilebiliyordu sonra. Bir de tuvalet imkânı vardı tabi.

İkili koltuklardan birinde, cam kenarındaydı yeri. Yanına henüz biri gelmemişti. Kimse gelmese ayaklarımı uzatıp uyusam, diye düşündü. Belki de sadece bu tren yolculuklarında dinlenebildiğini fark etti. Valizi yerleştirmeden önce kitaplarını yanına aldı. Bu gece, bu iki kitap da bitecekti hesabına göre.

***

Bir elinde ekmek, diğerinde sebze poşetleri ile şalvarlı, yaşlı bir kadın ağır ağır tırmanıyordu sokağı. Güneşli günlerde oturmak için eski mavi koltuğu avluya atmış Hurdacı Veli'nin evinin önünden geçecek, kenarına inşaat tahtalarının yığıldığı, duvarının yapımına yeni başlanmış camiye de geçtikten sonra yeni bir yokuşa vuracaktı siyatikli bacaklarını. Belki, bu pazardan eve yapılan mecburi ve rampalı yolculuğun yorgunluğundan, belki kırk sene önce gelin geldiği bu şehirde köyünden farksız yaşadığından, belki de sadece tanımadığı insanlara hoş bakmayan o insanlar grubuna dâhil olduğundan kızgın bir ifadeyle süzdü yanından geçen genç kızı. Fidan'dı kızın adı.

Üvey babasının tuhafiyeci dükkânına yemek götürmüş, eve dönüyordu Fidan. Aynı zamanda mahallenin ‘Güzelleştirme Derneği’ başkanıydı adam. Şanlı bir padişahın adını taşıyan bu mahalle; hiçbirinin planı birbirine benzemez, bir ya da iki katlı, tümü sıvasız, çoğu boyasız gecekondudan hâllice evleriyle, evlerin aralarındaki çöplük ve mezbelelik alanlarıyla, sağda solda koşuşturan yalınayak çocuk, tavuk ve ördekleriyle derneğe çok iş düştüğünün ispatı olarak hayatına devam ediyordu gri gökyüzü altında. Balkonlara asılı çamaşırlar dışında renkli bir şey yoktu buralarda. Evleri de yolları da göğü de griydi bu mahallenin.

Yıllar olmuştu Fidan'ın babası öleli. Annesi, bir başına kız evladını büyütme korkmuş, mahallelinin tavsiye ettiği bu adama varmıştı. Evlendiği adamın da iki yetişkin oğlu vardı.

Açık liseye devam ediyordu Fidan. Yapabileceğinin en iyisi buydu. Çok fazla bir planı olamazdı zaten hayatta. Hayalleri bile sınırlı ve griydi.

Oysa hayat, tarlanın üst başından verilen coşkun su gibiydi ve arıkları deldiği gibi başka bir yere akıverirdi bazen. Üvey ağabeylerinin bilgisayarından girmeye alıştığı yeni arıktan akıp gidivermişti onun da yüreği ve tanıştığı genç, “Kaç gel bana” diyordu!

Hayat sorunsuz yürüsün isterdi elbette o da yaşıtı birçok genç kız gibi. Yaşadığı şehirden hiç çıkmamıştı tek başına. Gidemezdi. Gitmezdi. Seviyordu ama yapamazdı.

Yapmayacaktı da ama bir öğleden sonra evde annesi yokken üvey kardeşlerden büyüğünün takındığı garip tavırlar, uykularından etti sonraki birkaç gece. Annesine, üvey babasına söylese ne derlerdi, bilemiyordu. Bazen demek ki her şey böyle üst üste geliyordu hayatta. Dönüm noktası denilen böyle bir şey olsa gerekti.

***

Erken büyümüşü, babası erken ölünce Volkan. Fabrikada çalışan annesi Kıymet Hanım ve ortaokuldaki kız kardeşi Funda ile hayata erken tutunmak zorunda kalmıştı. Liseye giderken, hafta sonları ve yaz tatilleri hep çalışmıştı. Edebiyat Fakültesinde de hem okuyor hem de garsonluk yapıyordu. İstanbul’a bayram tatili için gelmişti.

“Adımı baban koydu” demişti annesi. “Yüzbaşı Volkan diye bir çizgi roman varmış, ben bilmem ya, onu çok severdi baban. Oğlumun adı Volkan olacak derdi, sen daha doğmadan.” Çocukken çok sevmişti bu durumu; “Pilot Yüzbaşı Volkan’ım ben!” diye sedirden sedire atlayarak oynardı. Ergenlik dönemlerinde dalga geçmeye başladı: “Ne yani babam Tenten okusaymış adım Tenten mi olacaktı?” Şimdi ise “Keşke ölmeseydi de adımı ne isterse koysaydı” diyordu. İçindeki boşluğu hiçbir şeyle dolduramıyordu.

Çok çekmişti son günlerinde babası Galip Usta. Fabrikada onca yıl, binlerce derecelik ateşin karşısında döküm yapmıştı da ciğerindeki ateşle başa çıkamamıştı. Yıllar boyu iş yerinden verdikleri tahaffuz giysilerinin yapıldığı asbest, birçok eski vardiya arkadaşı gibi onun da sonunu hazırlamıştı. Volkan ortaokulda, kardeşi ise kundaktaydı akciğerlerini kusa kusa öldüğünde.

Dergiyi karıştırmaya başlarken koltuklar dolmaya başladı birer ikişer. İşçiler, öğrenciler, öğrenci olamamışlar; yeni evliler, eski evliler, hiç evi olmamışlar; çocuğu kucağından taşan kadınlar, yalnızlığı vagondan taşan adamlar; cümlesi dört bir yandan sözleşmişçesine gelip aynı vagonda toplanmışlardı. Kısa mesafe gideceği belli olanlar vardı eğreti oturuşlarından. Elllerinde, kasabalarında bulunamayan, bağ bahçe işine yarar alet edevatla-

rıyla. Kimiyse Volkan gibi yavaş yavaş yerleşik hayata geçiyordu koltuğunda; belli ki onların yolu uzundu. Bunca farklılıklarına karşın ortak bir dilleri vardı: Uğuldaşırdılar. Herkes kısık sesli konuşurdu kendince ama seslerin yekûnu öyle bir hâl alırdı ki sanırdınız Dede Korkut'un Tepegöz'ü horuldayarak uyuyordu mağarasında. Neyse ki bir iki saat sonra, tıpkı trenin ritmik gürültüsüne olduğu gibi, uğultuya da alıştırdı insanın kulağı.

Son gelen birkaç kişiden biri de selam vererek yanına oturdu. Toparlandı Volkan. Gülümsedi hafifçe, selamını alıp döndü dergisine. Ellili yaşlarda, fazla kilolu olmayan, şakaklarına kır düşmüş biriydi. “*Şimdi bir tanışır, sabaha kadar sohbet etmek ister bu*” diye düşündü. Geçici yolculuk ahbablarından bıkmıştı artık. O kadar gereksiz olurdu ki bu muhabbetler; saatler boyu konu konuyu açar, dereden tepeden konuşulduktan sonra muhabbet illaki kişiselleşir, ailevi meselelere varıncaya dek dökülüp saçılırdı. Bir süre sonra, her sorduğuna cevap vermen gereken yeni bir tür akraba olurdu artık yanındaki. Diğer koltuklardaki beleşçi dinleyiciler de cabası. O kadar söyleyip ciğerine kadar öğrendiğin kişiyi ise bir daha hiç görmezdin ve bu çok saçmaydı.

Oysaki beklediği gibi çıkmadı komşusu. Cebinden kitabını çıkardı, okumaya başladı. Meşhur bir polisiye romanın, cep boy olarak basılan bir kopyasıydı. Durumdan hoşnut olarak dergisini okumaya devam etti Volkan. Düdük öttü bu arada. Tren kalkıyordu.

Trenin yavaş yavaş artan hareketinde hep aynı şeyi düşünür, garip bir benzetme yapardı kendince. Geride bıraktığı evi, ailesi, trene büyük bir lastik iple bağlıydı sanki ve tren o görünmez lastiği asılıp sündürerek giderdi Konya'ya. Sanki lastik son raddeye ulaştığında geri çekmeye başlayacak, koca tren hızla geri geliverecek gibiydi. Gitti mi epey bir süre dönemezdi oysa.

İlk birkaç istasyon şehir içiydi. Vagondaki yolculardan inen binen oluyordu buralarda. Şehir dışına çıkarken hava iyice kararmıştı. İşte şimdi daha da küçülmüştü vagonun içi. Ay yıldızlı pencereden dışarı baktı Volkan. Ardı görünmeyen kapkara camlarda kendinin ve yolcuların yansımalarını görüyordu sadece. Sahiplerinden başka bir trende ama aynı kadere gidiyor gibiydi yansımalar. O trende de yaşıyordu ayrılık hüznü, orada da çene yapıyordu yolcular yanındakilerle. Orada da sebepsizce aralarda gezinen çocuklar vardı. O tren daha karanlıktı sadece ama belki de asıl tren oydu. Kim bilebilirdi?

***

Valizini çok acemice hazırlamıştı Fidan. Çamaşırları dışında koyacak nesi vardı ki zaten. Gündüzden hazırlayıp evin arkasındaki kömürlüğün penceresinden içeri koydu. Giderken elini uzatıp alıverecek mesafedeydi. Nüfus cüzdanını almayı da akıl ederek, akşam herkes yemeğin ağırlığından uyuşmuş hâldeyken arkadaki mutfak kapısından çıktı. Alt sokaktan bindiği dolmuş, onu istasyona götürmüştü.

Saat sekiz buçuğu gösteriyordu istasyona ulaştığında. Oraya kadar varmıştı bir kere; trene binerken hiç tereddüt etmedi. Zaten istese de artık geri dönemezdi. Ömrü boyunca düşünmediği, hayal bile edemeyeceği olaylar cereyan ediyor; sıvasız, boyasız evler mahallesinde doğup büyümüş Fidan, küçük bir valizle arkasına bakarak korka saklana trene biniyor; hayatında şehrin bu istasyon tarafını bile görmemişken şimdi taa Bilecik'e gidiyordu.

Bileti alırken, “*Gece on bir buçukta orda olur*” demişti gişe memuru.

Trene binmişti ama hâlâ korkuyordu. Sert adamdı üvey babası. Dolmuşa binerken mahalleden biri gördüyse burada bulabilirlerdi onu. Bileti, koltuklu vagondaydı. Kalabalıktı, tanıdık biri olabilirdi. Yerine oturmadan trenin diğer vagonlarını dolaşmaya çıktı. Daha تنها bir yer bulmak zordu bayram dönüşü ama o, bunun farkında değildi. Vagonlar boyu gitti geldi. Kapalı odalar vardı bazılarında. Kapısı açık olanlarına baktı. Odalardan birinde bir kişilik boş yer gördü. Yaşlıca bir teyzenin yanındaydı. Utana sıkıla, “Buraya oturabilir miyim?” diye sordu.

- *Tabii kızım, gel. Nereye yolculuk?*

- *Bilecik.*

- *Yakınmış senin, iyi. Kimse gelmezse oturursun burda işte.*

***

Trenin bir güzelliği de buydu, otobüse nazaran. Vagon geçişlerinde, tuvalet ve dış kapının bulunduğu ara yerde sigara içilebiliyordu. Aslında yasaktı ama yolculuk çok uzun olunca kimse bir şey demiyordu galiba. Sigara içtikten sonra, vagonlar arasında dolaşmaya karar verdi Volkan.

Geçtiği birkaç vagon onunkiyle aynı tipteydi. Birkaç güzel kız vardı bir tanesinde. Aynı vagona düşmediğine hayıflandı. Sonra kompartımanlardan geçti. O vagonların koridorlarını severdi. Ayakta durup pencereden dışarıyı seyretmek güzel oluyordu. Sabah güneş bu taraftan doğarsa gelip izlemeyi düşündü.

Yemekli vagon tenhaydı yine. Gülkurusu koltuklu masalar bomboştu. Belki ilerleyen saatlerde gelen oluyordu tek tük. Bir keresinde çok açken, bir hovardalık yapalım deyip köfte söylemişti burada. İçleri çığdı köftelerin. Pahalıydı da. İşte o, ilk ve sondu Volkan için.

Yerine dönerken kompartımanlardan birinin kapısı açıldı ve bir genç kız kafasını uzattı. Sağa baktı önce, tedirgindi; sola dönünce Volkan'ı görüp utandı, geri kaçtı alalacele. Volkan yavaşladı. Hiçbir neden yokken hiç tanımadığı birini ürkütmüş olmanın verdiği garip bir his kapladı içini. Bir iki adım daha attı, yeniden göründü kız kapıdan. Volkan'a bakıyordu. Bir şey soracak gibi bakıyordu. Volkan da dik dik bakıyordu ona artık. Kız sıkılganlığını yenip "Affedersiniz" dedi.

- *Buyurun?*

- *Bundan sonra nerde durur tren?*

Kısık sesle sorduğunu fark etmişti Volkan. Saatine baktı. Dokuzu geçmişti.

- *Galiba İzmit'e yaklaşıyoruz. Dokuz buçuk gibi orda durması lazım.*

- *Sağ olun.*

Yuvasına dönen gelincik gibi içeri süzülürmüşü kız sessizce. Kapıyı sürüp perdeyi kapattı.

Yerine otururken kızı düşünüyordu hâlâ. 15-16 yaşlarında vardı. Kibarlaşmaya çalışsa da hafif bir köylü şivesi kendini belli ediyordu ve daha önemlisi çok tedirgindi. Etrafa bakınırken, Volkan'la konuşurken suya inmiş bir ceylan gibi ürkek ve korkulu görünüyordu.

***

Pişmandı. Nasıl yapmıştı böyle bir düşüncesizliği? Yola çıktığından beri arıyordu, telefonu kapalıydı. Detaylı bir şekilde yazışmaya ya da konuşmaya vakti olmamıştı. Dün arayıp, valizini hazırladığını, geleceğini söyleyebilmişti sadece. Cevabını bile tam hatırlamıyordu. Gelme mi demişti yoksa? Olabilir miydi böyle bir şey? Aylardır kaç gel diyen adam, şimdi neredeydi? Bilecik'teki adresini bilmiyordu. İzmit'te inmeli miydi? Oradan dönse...

Kuruntu yapıyordu belki de. Şarjı bitmişti; dışarıdaydı belki. Hatta belki de Bilecik'te istasyona gelmiş, onu bekliyordu! Bu son ihtimal ne kadar güzeldi.

Kompartımandaki diğer adamlar dolaşmaya, teyze ise tuvalete çıkmıştı. Yalnızken daha rahat konuşabileceğinden arka arkaya arıyor, hâlâ ulaşamıyordu.

Gelgitler içindeydi. Bir panikliyordu, bir rahatlıyordu. Geri dönme ihtimalini bir buçuk saat geride bırakmıştı. İzmit'ten dönse bile artık çok geçti. Gittiği mutlaka fark edilmiş olmalıydı. Bir küçük damla aktı sol gözünden yavaşça. Elmacık kemiğinin üstünden yanağına, oradan çenesinin altına... "Allah'ım ne olur..." diyordu yanağını silerken.

***

Kitaba veremiyordu kendini. Aklı o kompartımandan bakan kızda kalmıştı. Birkaç sayfa sonra duramadı, kalktı oraya gitti. Kompartımanın kapısı kapalıydı. Bir şey sormak için girmeyi düşündü, vazgeçti. Geldi, yerine oturdu.

Tren İzmit'te durduğunda merakını dizginleyemedi. Kompartımanın kapısı açıldı ve kız yerinde oturuyordu hâlâ. İnmemişti.

Bir kere daha son vagona kadar dolaşıp geldiğinde kızı, vagonların arasında telefonla konuşurken gördü bu sefer. Daha doğrusu telefonu kulağında tutuyor ama konuşmuyordu. Telefonu kapatıp dönerken karşılaştılar.

- Merhaba. İzmit'te inersiniz sanmıştım ben de sizi.

- ?

- Yani beni ilgilendirmez tabi.

- Yok, ben Bilecik'e gidiyorum.

- Bilecik'e de gece yarısı gibi varır tren.

- On bir buçuk dedi memur.

- Doğrudur. Beraber dolaşabiliriz sıkıldıysanız. Yanlış anlamayın, benim de canım sıkılır böyle bi başıma. Dolaşırım genelde. İyi gelir.

- Nereye gidilir ki burda?

- Ohoo. Her vagon ayrı bir mahalledir bu trenlerde. İlk kez mi biniyorsunuz yoksa?

- Evet.

- Ben hep trenle gider gelirim. Ahştım. Adım Volkan, bu arada.

"Ben de Fidan" dedi ve gezmeye başladı trenin içinde Volkan'la. Dediği gibi diğer vagonlardaki insanları inceleyerek dolaşmak ilginç oluyordu. Bir

yandan dolaşıyor, bir yandan dereden tepeden konuşuyorlardı. Konuşkan çocuktü Volkan. Şakacıydı. Kibardı. Aklındaki kara bulutları dağıtan bir yol arkadaşına rastlamak çok iyi gelmişti. Gülümserken yakaladı kendini. Uzun süredir ilk kez oluyordu bu. İyi çocuktü galiba bu Volkan.

***

Bilecik istasyonundan kalkan tren, gecenin sessizliğini yaran çığlığıyla içindeki yüzlerce yolcusunu Konya'ya götürüyordu ağır ağır. On iki saattir çalışan teşkil memuru, son makas kolunu da çevirdikten sonra başını kaldırıp baksaydı trenin yemek vagonunda yeni tanışan iki gencin heyecanlı ve mahcup bir şekilde yemek yiyişini görebilirdi.

Aynı dakikalarda istasyondan uzak bir mahallede, karısı ve çocukları uyumuş bir adam; bilgisayarın başında oturuyor, tedirgin bir şekilde elindeki kapalı telefona bakıyordu.